

Lagutskottets yttrande

1978/79:3 y

med anledning av motion om en översyn av konkurslagen

Till näringsutskottet

Efter samråd med näringsutskottet har lagutskottet beslutat att till näringsutskottet överlämna motionen 1978/79:1761 av Lennart Bladh m. fl. (s) för att möjliggöra en gemensam behandling av de i motionen upptagna frågorna och de spörsmål av likartad natur som tas upp i den till näringsutskottet hänvisade motionen 1978/79:1028 av Ingvar Svanberg m. fl. (s) om ett institut för företagsrekonstruktioner, m. m. Lagutskottet avger följande yttrande.

I motionen 1978/79:1761 framhålls att konkurs som ett institut för avveckling av företag och annan verksamhet måste finnas. Nuvarande konkurslagstiftning bör emellertid anpassas till förhållandena i samhället och till de krav som ställs när det gäller social trygghet liksom till målsättningarna för industri-, arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken. Enligt motionärerna bör konkurslagen ändras så att inte enbart borgenärernas intressen tillgodoses utan också samhällets och de anställdas. Motionärerna anser att flera konkurser troligen kunnat undvikas om samhället hade kunnat gå in i det drabbade företaget på ett tidigt stadium och bidra till en förnyelse av teknisk och administrativ ledning samt till en ekonomisk sanering av företaget.

I motionen uttalas vidare att en orsak till ökningen av antalet konkurser kan sökas i det förhållandet att borgenärer och ägare till ett företag, som har ekonomiska svårigheter, frestas att se en konkurs som den fördelaktigaste lösningen av företagets problem. Nuvarande regler innebär nämligen att löneanspråk har sämre förmånsrätt än andra prioriterade fordringar. Löneanspråken täcks i stället av lönegarantin. Det kan därför vara förmånligast för ägare och borgenärer att företaget går i konkurs.

Motionärerna anser att konkursförvaltare ofta inte har de specialkunskaper som krävs för att leda företag och att systemet med enskilda jurister som konkursförvaltare är en ytterst kostsam förvaltningsform. Reglerna om konkursförvaltning är vidare otillfredsställande eftersom de inte ger samhället och de anställda nödvändigt inflytande. Enligt motionärerna har samhället inga maktmedel att ta till om förvaltare och borgenärerna beslutar att lägga ned företaget trots att företaget kan drivas lönsamt eller rekonstrueras så att det blir lönsamt. Motionärerna anser att en omprövning måste ske med inriktning på en lösning som innebär att det i varje län finns ett enda organ dit företag kan föras för förvaltning och samordning. I ett sådant sanerings- och planeringsorgan bör länsarbetsnämnden och utvecklingsfon-

den i länet fungera som basorganisation samt ingå företrädare för löntagarna och näringslivet. Organisationen skulle kunna fungera som ett statligt utvecklingsbolag på länsnivå och ha sådana personalresurser att det skulle vara möjligt att ta över drabbade företag under en tid för eventuell rekonstruktion.

Med hänvisning till det anförda hemställer motionärerna att riksdagen hos regeringen begär en översyn av nu gällande konkurslag.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att reglerna om förfarandet i konkurs sedan 1971 är föremål för översyn av konkurslagskommittén. Kommittén lade 1977 fram delbetänkandet (SOU 1977:29) Konkursförvaltning. På grundval av kommitténs förslag har regeringen i år förelagt riksdagen förslag till ändring i konkurslagen, m. m. (prop. 1978/79:105). Propositionen har hänvisats till lagutskottet som kommer att behandla förslaget i betänkandet LU 1978/79:19. Den föreslagna reformen innefattar genomgripande ändringar av bestämmelserna om konkursförvaltning och tillsyn över konkursförvaltning. Även reglerna om konkursgäldenärs rörelsefrihet m. m. föreslås ändrade.

I fråga om ordinär konkurs är syftet med förslaget att åstadkomma en ordning för förvaltning och tillsyn som är effektivare än gällande ordning. Reglerna har utformats så att inte bara borgenärernas och gäldenärernas intressen kan tillgodoses utan också hänsyn kan tas till exempelvis sysselsättningspolitiska intressen. Även intresset av att ekonomisk brottslighet i samband med konkurs kan beivras har påverkat utformningen av förslaget. Förvaltningen skall handhas av specialister, i första hand advokater. Förvaltaren får en i huvudsak självständig ställning i förhållande till tillsynsorgan och borgenärskollektiv. Han skall dock i viktigare förvaltningsfrågor samråda med särskilt berörda borgenärer. I större och mera komplicerade konkurser skall förvaltaren kunna få hjälp av en rådgivare som utses av konkursdomaren.

Rättens ombudsman skall inte finnas kvar i ordinär konkurs. Tillsynen skall i stället åvila kronofogdemyndighet. Avsikten är att i princip en kronofogdemyndighet i varje län skall utses att fungera som tillsynsmyndighet i konkurs. Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och därvid bl. a. se till att avvecklingen inte fördröjs i onödan.

I propositionen föreslås vidare att det nuvarande systemet med s. k. fattigkonkurs ersätts av en ny ordning för handläggning av mindre konkurser. Denna handläggningsform skall dessutom tillämpas i åtskilliga fall som nu följer reglerna om ordinär konkurs. Förslaget syftar främst till att komma till rätta med de brister som är förenade med nuvarande fattigkonkurser och att åstadkomma en effektivare konkursförvaltning.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

Som framgår av den lämnade redovisningen tillgodoser förslaget till ändring i konkurslagen en del av de synpunkter som framförs i motionen.

Vad särskilt gäller motionärernas uttalanden om att det kan vara fördelaktigare för borgenärer och ägare att ett företag går i konkurs vill utskottet hänvisa till att denna fråga liksom det i motionen aktualiserade, mera övergripande spørsmålet om vilka medel samhället bör sätta in när företag råkar i ekonomisk kris f. n. behandlas av en arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet. Arbetet syftar till att ett nytt institut, kallat betalningsinställelse, skall tillskapas. Meningen är att institutet skall ge rådrudd för överväganden av om företag med ekonomiska svårigheter skall avvecklas eller leva vidare. Betalningsinställelse avses bli ett förstadium till ackord eller konkurs och kunna leda till att något ackords- eller konkursförfarande inte behöver tillgripas. Även nya former av statligt stöd övervägs i sammanhanget liksom frågan om hur arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen skall kunna tillgodoses när företag råkar i ekonomiska svårigheter och hotas av nedläggning. Arbetet med reformen är enligt vad utskottet erfarit inne i slutskedet.

Genom att frågan om hänsynstagande till samhällliga intressen när företag befinner sig i kris således provas under det redovisade utredningsarbetet är motionärernas önskemål även i detta hänseende i viss mån tillgodosett. I detta sammanhang vill utskottet peka på att spørsmålet om beaktande av samhällliga intressen i konkurs behandlades av konkursslagskommittén i det ovan nämnda delbetänkandet. Kommittén föreslog att ett allmänt ombud skulle kunna tillsättas i konkurs. Ombudet skulle ha till uppgift att beakta arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen. I propositionen uttalar föredragande statsrådet att övervägande skäl talar för att man i avvaktan på det utredningsarbete som pågår inom arbetsmarknadsdepartementet dröjer med att ta ställning till frågan om införande av ett allmänt ombud i konkurs. Han lägger därför inte nu fram något förslag på den punkten.

Vad slutligen gäller de i motionen berörda frågorna om inrättande av utvecklingsbolag och om andra åtgärder till stöd för krisdrabbade företag ankommer det inte på lagutskottet att ta ställning till dessa. Liknande frågor har tagits upp i den tidigare omnämnda motionen 1978/79:1028 av Ingvar Svanberg m. fl. (s), vilken motion hänvisats till näringsutskottet.

Från de synpunkter lagutskottet har att beakta anser utskottet mot bakgrund av vad ovan anförts att det saknas anledning till en sådan översyn av konkursslagen som begärs i motionen 1978/79:1761. Utskottet vill tillägga att utskottet i samband med behandlingen av propositionen 1978/79:105 kommer att ta närmare ställning till frågan om hänsynstagande till samhällliga intressen i konkurs. Utskottet föreslår att yrkandet i motionen 1978/79:1761 om översyn av konkursslagen avstyrks.

Stockholm den 3 april 1979

På lagutskottets vägnar

LENNART ANDERSSON

Närvarande: Lennart Andersson (s), Stig Olsson (s), Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Arne Andersson i Gamleby (s)*, Bo Siegbahn (m), Ingemar Konradsson (s), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Anne-Marie Gustafsson (c), Olle Eriksson (c)*, Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp)*, Rune Torwald (c)* och Olle Aulin (m)*.

* Ej närvarande vid yttrandets justering.